

ΑΓΡΟΤΙΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΘΕΩΡΙΑ ΚΑΙ ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΔΙΔΑΣΚΩΝ:
Δρ. Χρήστος Καρελάκης

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΜΑΘΗΜΑΤΟΣ

- Βασικές έννοιες οικονομικής ανάπτυξης
- Γεωργική ανάπτυξη και η συμβολή στην γενικότερη οικονομική ανάπτυξη
- Θεωρίες γεωργικής ανάπτυξης
- Στρατηγικές ανάπτυξης, προβλήματα και περιορισμοί
- Προγραμματισμός αγροτικής ανάπτυξης
 - Έννοια-αρχές-στρατηγικές-σχεδιασμός-εφαρμογή

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ

ΓΕΩΡΓΙΚΗ
ΑΝΑΠΤΥΞΗ

Κεφάλαια

Κεφάλαια

ΒΑΣΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

ΘΕΩΡΙΕΣ ΓΙΑ ΤΑ ΣΤΑΔΙΑ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ
ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΣΚΟΠΟΙ-ΜΟΡΦΕΣ-
ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ ΟΙΚ.ΑΝ.

ΣΚΟΠΟΙ-ΣΤΟΧΟΙ

ΘΕΩΡΙΕΣ

ΣΤΑΔΙΑ

ΠΑΡΑΓΟΝΤΕΣ

ΜΕΤΡΗΣΗ

ΠΟΛΙΤΙΚΗ

ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΙΣΜΟΣ

Βιβλίο: Γεωργική Οικονομική Ανάπτυξη
Χρήστος Ζιωγάννας

ΕΙΣΑΓΩΓΗ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΠΡΩΤΟ

ΣΤΑΔΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΕΞΕΛΙΞΗΣ ΑΝΘΡΩΠΟΤΗΤΑΣ

- Εξέλιξη του ανθρώπου δια μέσου των αιώνων.
- Τρία βασικά στάδια - τεχνολογικές επαναστάσεις
 - > Γεωργική επανάσταση
 - > Βιομηχανική επανάσταση
 - > Επανάσταση υψηλής τεχνολογίας

ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

Πριν 10000 χρόνια

- Ο άνθρωπος σταμάτησε να συλλέγει την τροφή και την παρήγαγε ο ίδιος.
- Βαθμιαία μετάβαση από συλλογή τροφής σε τεχνική παραγωγή αυτής.

ΒΙΟΜΗΧΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ

- Εφεύρεση ατμού και ηλεκτρισμού,
- Κατασκευή μηχανημάτων που περιορίζαν τη σωματική κόπωση.

ΥΨΗΛΗ ΤΕΧΝΟΛΟΓΙΑ

- Τεχνολογικές και επιστημονικές πρόοδοι σε διάφορους τομείς:
 - Ατομική και πυρηνική ενέργεια,
 - Διαστημική,
 - Μηχανές που αντικαθιστούν τη σωματική και πνευματική εργασία,
 - Γενετική και πληροφορική,
 - Χρήση Υπολογιστών.

ΤΟΜΕΙΣ ΠΑΡΑΓΩΓΗΣ

ΠΡΩΤΟΓΕΝΗΣ

ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ

ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ

- Περιλαμβάνει δραστηριότητες που καταλήγουν στην παραγωγή προϊόντων από τη φυσική τους πηγή.
- Πριν από την οποιαδήποτε επεξεργασία τους

ΒΑΣΙΚΟΙ ΚΛΑΔΟΙ

- Γεωργία
- Κτηνοτροφία
- Δάση
- Θήρα
- Αλιεία
- Ορυκτά - Πετρώματα - Μέταλλα

ΔΕΥΤΕΡΟΓΕΝΗΣ

- Περιλαμβάνει δραστηριότητες επεξεργασίας - μεταποίησης προϊόντων όλων των κλάδων της πρωτογενούς παραγωγής.
- Επέμβαση στα προϊόντα και δημιουργία νέων.

ΒΑΣΙΚΟΙ ΚΛΑΔΟΙ

- Βιομηχανία - Βιοτεχνία,
- Οικοτεχνία,
- Χειροτεχνία,
- Ενέργεια,
- Κατασκευές - ορυχεία - λατομεία - μεταλλεία.

ΤΡΙΤΟΓΕΝΗΣ

- Υπηρεσίες - δραστηριότητες που δεν παράγουν άμεσα κάποιο αγαθό.
- Εμπόριο - Μεταφορές - Τράπεζες - Τουρισμός κλπ.
- Υπάρχουν και θεματικές-επαναστατικές δραστηριότητες υπηρεσιών τεχνολογικής προόδου, πληροφόρησης, βιοτεχνολογίας, έρευνας κ.ά.
- Ίσως να αποτελούν τον τεταρτογενή τομέα.

ΑΝΤΙΛΗΨΕΙΣ ΓΙΑ ΓΕΩΡΓΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

- '60 έμφαση στη συμβολή της βιομηχανικής ανάπτυξης στη γεωργική ανάπτυξη.
 - Στροφή - Αναγκαιότητα του γεωργικού πλεονάσματος στην οικονομική ανάπτυξη.
 - Κοινή παραδοχή: για να είναι αποτελεσματική μία στρατηγική οικονομικής ανάπτυξης πρέπει να βασίζεται:
 - **Επιτυχή ταχεία τεχνολογική αλλαγή** που συντελεί
 - **Αύξηση παραγωγικότητας** στη γεωργία
- ➔ Αύξηση της παραγωγικότητας **δεν συντελείται μόνο** με ανακατανομή των διαθέσιμων συντελεστών παραγωγής.

Τεχνολογικές Αλλαγές

- Νέες τεχνικές καλλιέργειας - νέα μηχανήματα - καλύτερες ποικιλίες φυτών και ζώων κλπ.
- Δύσκολο να προσδιορισθεί η σχέση μεταξύ τεχνολογικών - θεσμικών - οικονομικών αλλαγών.

ΘΕΜΕΛΙΩΔΗΣ ΑΡΧΗ

👁️ Αύξηση της γεωργικής παραγωγής αποτελεί συστατικό στοιχείο της αναπτυξιακής διαδικασίας και σχετίζεται θετικά με το βαθμό αύξησης της παραγωγικότητας του γεωργικού τομέα.

👁️ Αυτή η αύξηση χρειάζεται:

- ▶ Οικολογικά προσαρμοσμένα και οικονομικά βιώσιμη γεωργική τεχνολογία.

Τι περιλαμβάνει;

- Δυναμική διαδικασία προσαρμογής στους διαθέσιμους πρωτογενείς **συντελεστές** παραγωγής.
- Δυναμική διαδικασία προσαρμογής στη συσσώρευση **πόρων** κατά τη διάρκεια της αναπτυξιακής διαδικασίας.
- Προσαρμογή σε
 - πολιτιστικούς θεσμούς,
 - πολιτικούς θεσμούς,
 - οικονομικούς θεσμούς ώστε,

Να πραγματοποιηθεί κάθε δυνατή αύξηση της παραγωγικότητας στο βαθμό που επιτρέπουν οι τεχνολογικές αλλαγές

- Σημαντικό ρόλο διαδραματίζει ο βιομηχανικός τομέας.
- παρέχει τα μέσα τα οποία μπορούν μέρη ένα σημείο να υποκαταστήσουν το έδαφος και την εργασία.

Η υψηλή παραγωγικότητα των αναπτυσσόμενων χωρών βασίζεται:

1. Ανάπτυξη εξωγεωργικού τομέα που παρέχει φθηνά μέσα παραγωγής στη γεωργία,
2. Ικανότητα της κοινωνίας να παράγει σειρά τεχνολογικών καινοτομιών χρήσιμες για τη γεωργία.

Διαφορές στην οικονομική ανάπτυξη χωρών καθότι δεν έχουν λύσει το πρόβλημα του μετασχηματισμού της παραδοσιακής γεωργίας σε σύγχρονη.

ΠΟΛΥΠΛΟΚΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΑΝΑΓΚΑΙΟΤΗΤΑ ΓΕΩΡΓΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Γεωργική ανάπτυξη = πολύπλοκο & πολυσύνθετο πρόβλημα.

● Δεν αρκεί η εφαρμογή τεχνικών γνώσεων **αλλά εξαρτάται από μία σειρά παραγόντων:**

- > Ενασχόληση με προσοδοφόρους κλάδους παραγωγής
- > Νέες ποικιλίες φυτών ή φυλές ζώων
- > Νέα μηχανήματα - εργαλεία
- > Νέοι τρόποι εμπορίας και διακίνησης προϊόντων
- > Νέα θεσμικά μέτρα από το κράτος για στήριξη τιμών κλπ
- > Έργα υποδομής - αναδιάρθρωση - εντατικοποίηση καλλιεργειών

Ο εκσυγχρονισμός και η ανάπτυξη δεν εξαρτώνται μόνο από την ικανότητα και αποτελεσματικότητα των γεωργών.

Χρειάζεται και τεχνική-οικονομική βοήθεια και γεωργική πολιτική από το κράτος

- Γεωργική ανάπτυξη δεν σημαίνει μόνο αύξηση της παραγωγής.
- Εκφράζεται με το οικονομικό αποτέλεσμα και εμπεριέχει:
 - ▶ Βελτίωση ευημερίας γεωργών,
 - ▶ Βελτίωση ευημερίας όλων των φορέων που εμπλέκονται στη διαδικασία γεωργικής παραγωγής και εμπορίας.

Η ΕΝΝΟΙΑ ΤΗΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΚΕΦΑΛΑΙΟ ΔΕΥΤΕΡΟ

ΤΙ ΕΙΝΑΙ Η ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ

- Ο κλάδος καλύπτει τους τομείς γεωργίας, βιομηχανίας, πληθυσμού, δημόσιας χρηματοδότησης, διεθνών οικονομικών σχέσεων κλπ.
- Έχει σχέση με προβλήματα πληθυσμιακής έκρηξης, πράσινης επανάστασης, νέας διεθνούς οικονομικής τάξης Κ.Ο.Κ.

ΤΙ ΣΗΜΑΙΝΕΙ;

- Ροή - κίνηση - μεταβολή στην εν γένει οικονομία μίας χώρας ή περιοχής λόγω των επί μέρους δραστηριοτήτων των οικονομικών μονάδων.

Cochrane 1974

- Δυναμική διαδικασία με αποτέλεσμα την αύξηση του κατά κεφαλή πραγματικού εισοδήματος και σχετίζεται με
 - τεχνολογική πρόοδο, θεσμικές αλλαγές, οργανωτικό εκσυγχρονισμό.

Mellor 1968

- Διαδικασία όπου ο πληθυσμός αυξάνει την αποτελεσματικότητά του για την παραγωγή επιθυμητών αγαθών με αποτέλεσμα:
 - Τη βελτίωση του κατά κεφαλήν βιοτικού επιπέδου και ευημερίας

ΟΡΙΣΜΟΣ

Κλάδος εφαρμοσμένης οικονομικής που ασχολείται με τη διαδικασία κατά την οποία μία οικονομία σε ορισμένο χώρο και χρόνο επεκτείνει τη δραστηριότητα και την παραγωγική ικανότητά της αξιοποιώντας διαθέσιμους πόρους,

ΜΕ ΣΚΟΠΟ

- ✓ Αύξηση συνολικού εισοδήματος
- ✓ Αύξηση ατομικού εισοδήματος
- ✓ Αύξηση άλλων οικονομικών μεγεθών (παραγωγή κλπ)
- ✓ Βελτίωση βιοτικού επιπέδου και
- ✓ Αύξηση ευημερίας του κοινωνικού συνόλου

ΒΑΣΙΚΑ ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

- 1) Η διαδικασία της ανάπτυξης που σημαίνει μία συνεχή δυναμική εξέλιξη και αλλαγή.
- 2) Η αύξηση της παραγωγικής ικανότητας ενός κοινωνικού συνόλου με την αξιοποίηση των διαθέσιμων πόρων.
- 3) Η βελτίωση του βιοτικού επιπέδου και της ευημερίας όλων των ατόμων μίας κοινωνίας με τα ρυθμό ταχύτερο από την αύξηση του πληθυσμού.
- 4) Οι διαρθρωτικές αλλαγές οικονομικής και κοινωνικής φύσεως.
- 5) Ο γεωγραφικός χώρος ως συγκεκριμένη περιοχή μίας συνολικής ανάπτυξης.
- 6) Ο χρόνος που οριοθετεί τη διαδικασία και το αποτέλεσμα της ανάπτυξης.

Σε αυτή τη δυναμική διαδικασία πως ενεργεί ο άνθρωπος;

- i. Ως εργατική δύναμη (συντελεστής παραγωγής “εργασία”)
- ii. Ως παραγωγός-επιχειρηματίας που επιδιώκει μέγιστη αποδοτικότητα και μέγιστο κέρδος
- iii. Ως καταναλωτής που επιδιώκει μέγιστη ωφέλεια και ικανοποίηση των αναγκών του.
- iv. Ως δημιουργός και εφαρμοστής συνεχώς της τεχνολογικής προόδου

ΣΧΕΤΙΚΕΣ ΕΝΝΟΙΕΣ

Μεγέθυνση ή αύξηση

- ▶ Πιο στενή έννοια της ανάπτυξης
- ▶ Σημαίνει μεγέθυνση αριθμών που μετρούν ένα οικονομικό φαινόμενο (ύψος παραγωγής, επίπεδο εισοδήματος κλπ).
- ▶ Δεν μπορούμε να πούμε “ανάπτυξη 3%”. Αυτό μετράται με την αύξηση.
- ➔ Μη αναπτυγμένες χώρες “ανάπτυξη” γιατί έχουν ανάγκη από διαρθρωτικές αλλαγές
- ➔ Αναπτυγμένες χώρες “μεγέθυνση” γιατί έχουν ήδη συντελεστεί διαρθρωτικές αλλαγές.

Επέκταση

Σημαίνει την ανοδική φάση ενός οικονομικού κύκλου.

Πρόοδος

Ποιοτική σημασία παρά ποσοτική χωρίς να εκφράζει κάτι συγκεκριμένο.

Εξέλιξη

Διαχρονική μεταβολή των οικονομικών μεγεθών θετικά ή αρνητικά (θετική=αναπτυσσόμενη οικονομία).

Στατική Ανάπτυξη

Ιδεατή κατάσταση μίας οικονομίας της οποίας τα οικονομικά μεγέθη δεν μεταβάλλονται με την πάροδο του χρόνου.

➔ Πιθανότερο να αναφέρεται σε μία υπανάπτυκτη χώρα

Εντατική Ανάπτυξη

Συμμετοχή της τεχνολογικής προόδου (κεφαλαίου) στη διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης.

✓ Ανάλογα έχουμε μεγάλη ή μικρή συμμετοχή των υπολοίπων συντελεστών παραγωγής (έδαφος - εργασία)

Ισορροπη ανάπτυξη

Παράλληλη ανάπτυξη σε όλους τους τομείς της γεωργίας.

- * Στηρίζεται στις συμπληρωματικές σχέσεις μεταξύ αναγκών, συντελεστών παραγωγής και μεταξύ συντελεστών παραγωγής και παραγόμενων προϊόντων.

Υπανάπτυξη

Οικονομία σταθερά στατική, παραδοσιακή, χωρίς τεχνολογική πρόοδο, χαμηλή παραγωγικότητα, περιορισμένες επενδύσεις, πληθυσμιακές αραιώσεις και άρα χαμηλό βιοτικό επίπεδο

ΜΟΡΦΕΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ

Υπανάπτυκτη

- * Δεν πρέπει να ταυτίζεται με μία φτωχή οικονομία.
- * θεωρητικά πραγματοποιείται χαμηλό οικονομικό μέγεθος σε σχέση με τις υφιστάμενες πραγματικές δυνατότητες
- * Αν και είναι δυνατή η ανάπτυξη εντούτοις είναι ατελής

Αναπτυσσόμενη

- * Συνεχώς μεταβάλλεται και μεταβαίνει σε υψηλότερα επίπεδα εισοδήματος.
- * Έχει περισσότερα περιθώρια ανόδου.

Αναπτυγμένη

- * Πλούσια οικονομία-υψηλοί δείκτες οικονομικών μεγεθών
- * Εξασφαλίζει υψηλό βιοτικό επίπεδο
- * Άφθονα και ποιοτικώς ανώτερα αγαθά και υπηρεσίες σε σύγκριση με τις προηγούμενες οικονομίες.

Ώριμη

- * Οικονομία που έχει περάσει τη φάση της επιτάχυνσης της ανάπτυξης και είναι στη φάση διατήρησης και σταθεροποίησης

Οικονομική οπισθοδρόμηση

- * Οικονομία με χαμηλό μέσο κατα κεφαλήν εισόδημα-παραδοσιακές πρακτικές και αναποτελεσματική λειτουργία οικονομικών μονάδων = χειροτερεύει σε ορισμένο χρονικό διάστημα.

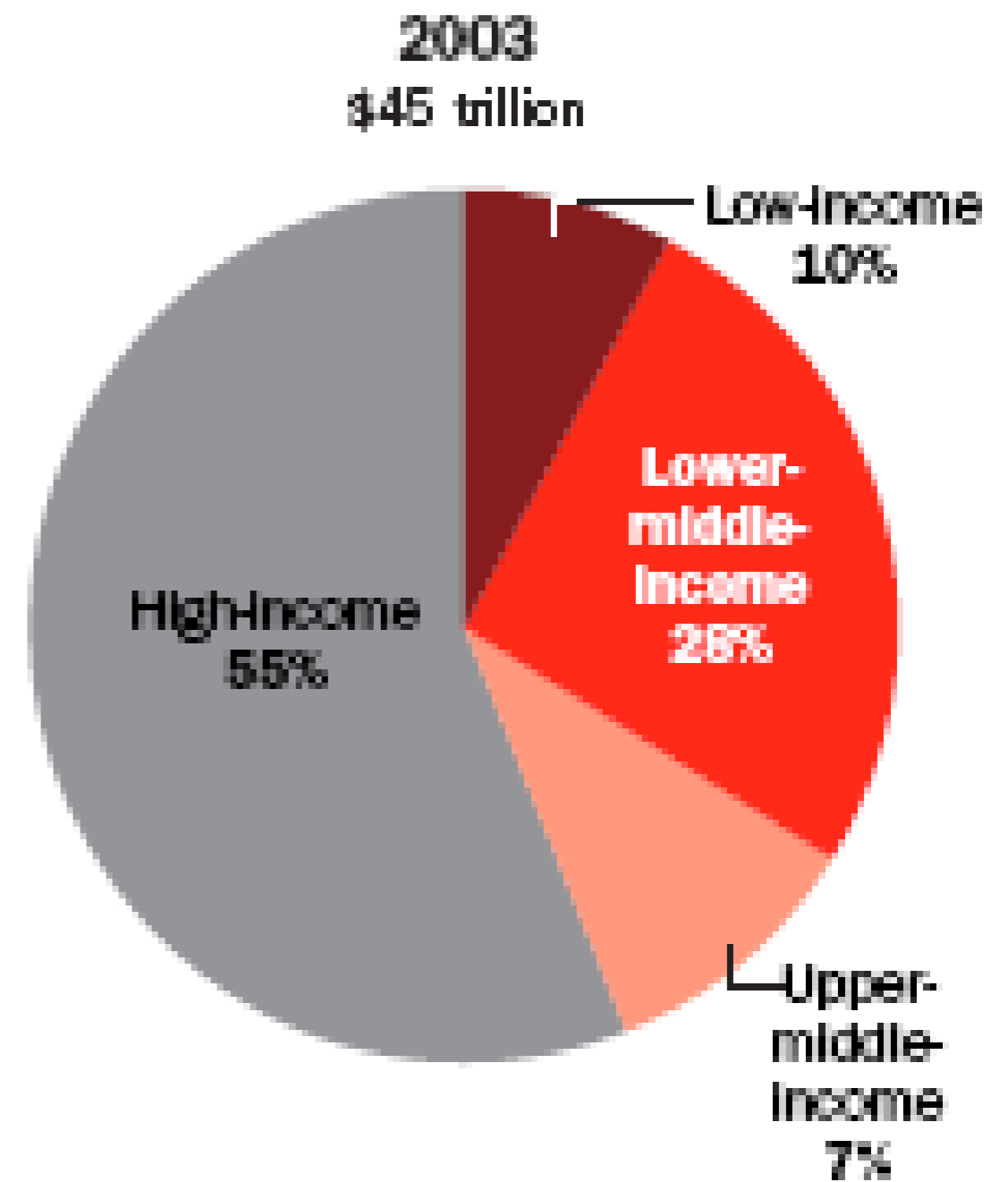
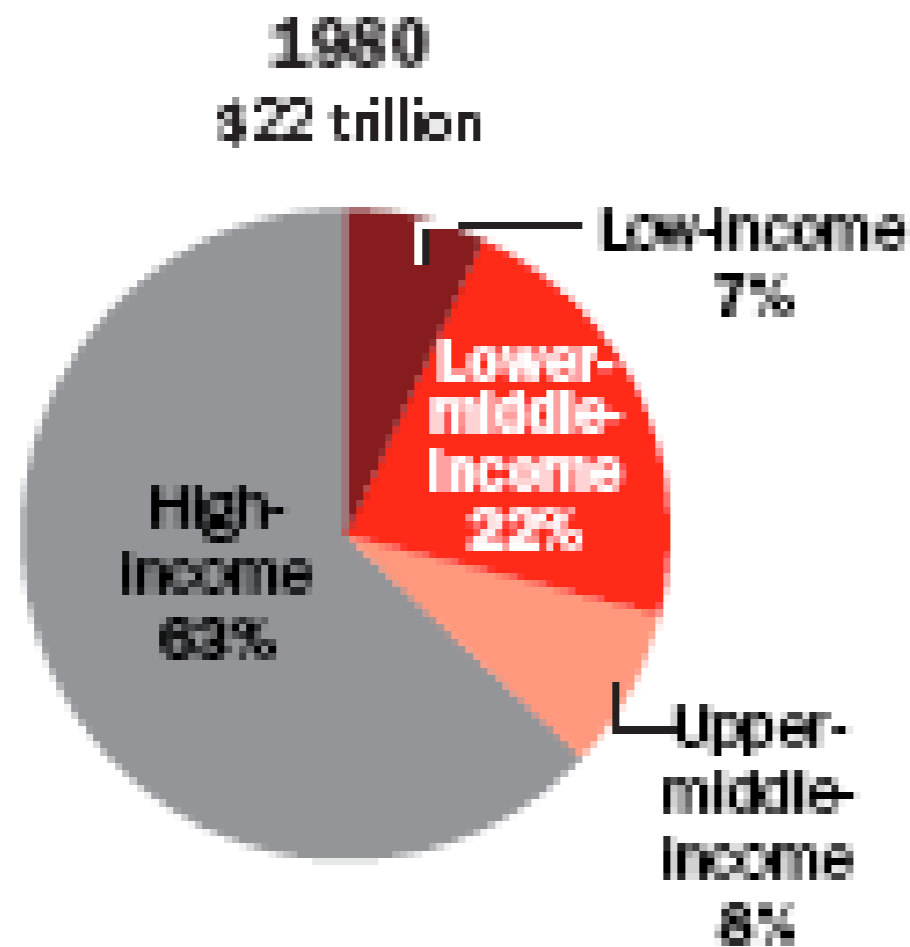
Κάποια Γενικά Συμπεράσματα

- ✓ Η διαδικασία της οικονομικής ανάπτυξης εμπεριέχει θεμελιώδεις διαρθρωτικές αλλαγές της οικονομίας.
- ✓ Τέτοιες αλλαγές είναι:
 - ✓ έμφαση στη βιομηχανία παρά στη γεωργία
 - ✓ μετακίνηση εργασίας από γεωργικές σε αστικές και βιομηχανικές περιοχές.
 - ✓ λιγότερη εξάρτηση από εισαγωγές ξένων προϊόντων
 - ✓ μεταβολή του γαιοκτητικού συστήματος.

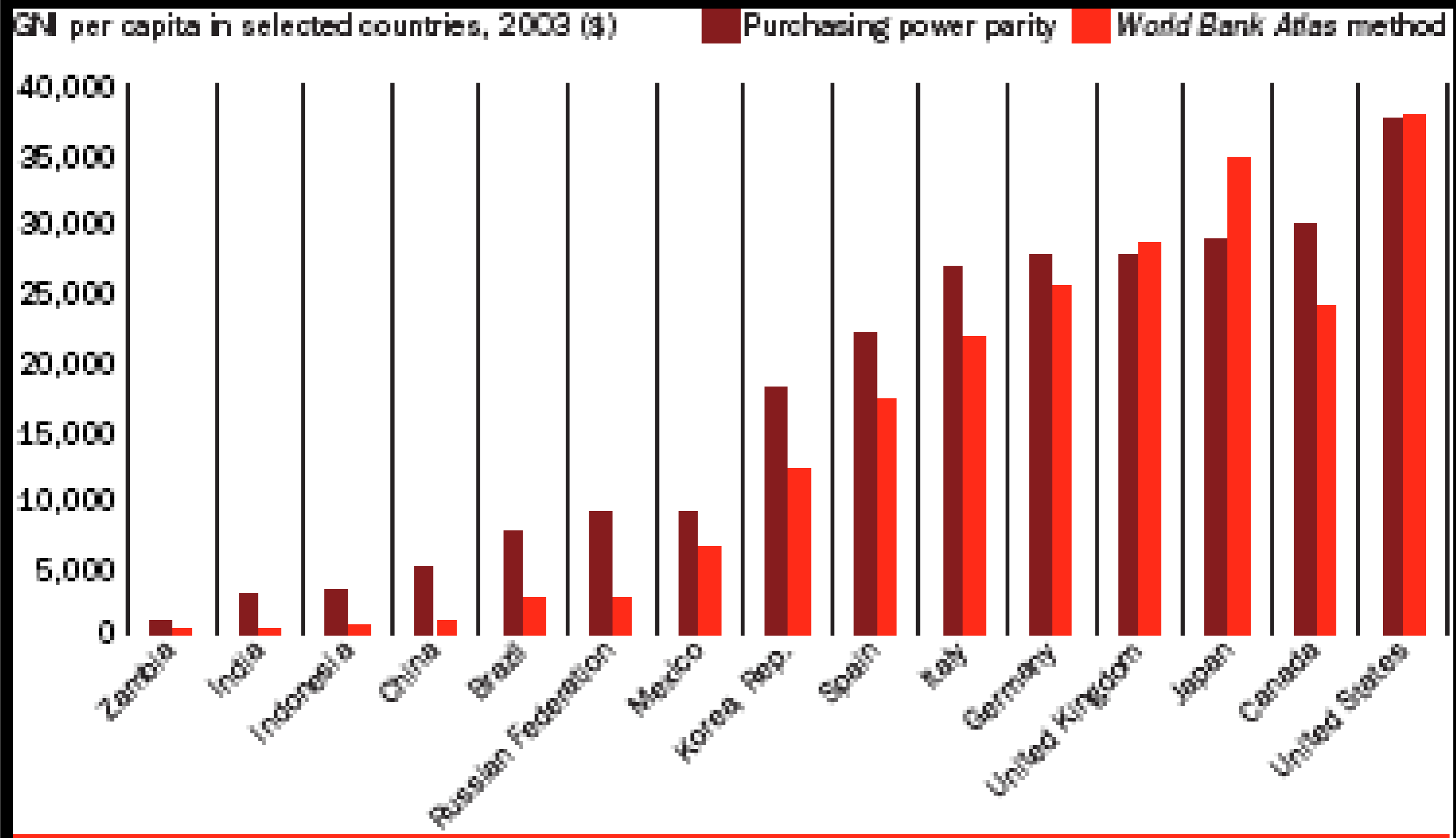
- ✓ Δεν νοείται οικονομική ανάπτυξη και οικονομική ευημερία χωρίς παράλληλα
 - ✓ διοικητική ανάπτυξη,
 - ✓ κοινωνική ανάπτυξη
 - ✓ πολιτιστική ανάπτυξη και κοινωνική ευημερία.
- ✓ Το επίπεδο ευημερίας δεν πρέπει να ορίζεται από το κατά κεφαλή εισόδημα αλλά από την κατά κεφαλή ευημερία.
- ✓ Η κοινωνική διάσταση της ανάπτυξης δεν αποτελεί μόνο συμπλήρωμα της οικονομικής ανάπτυξης, αλλά αποτελεί και προϋπόθεσή της.

Μερίδιο ΑΕΠ (1980-2003)

Share of global GDP, 1980 and 2003 (1995 PPP \$)

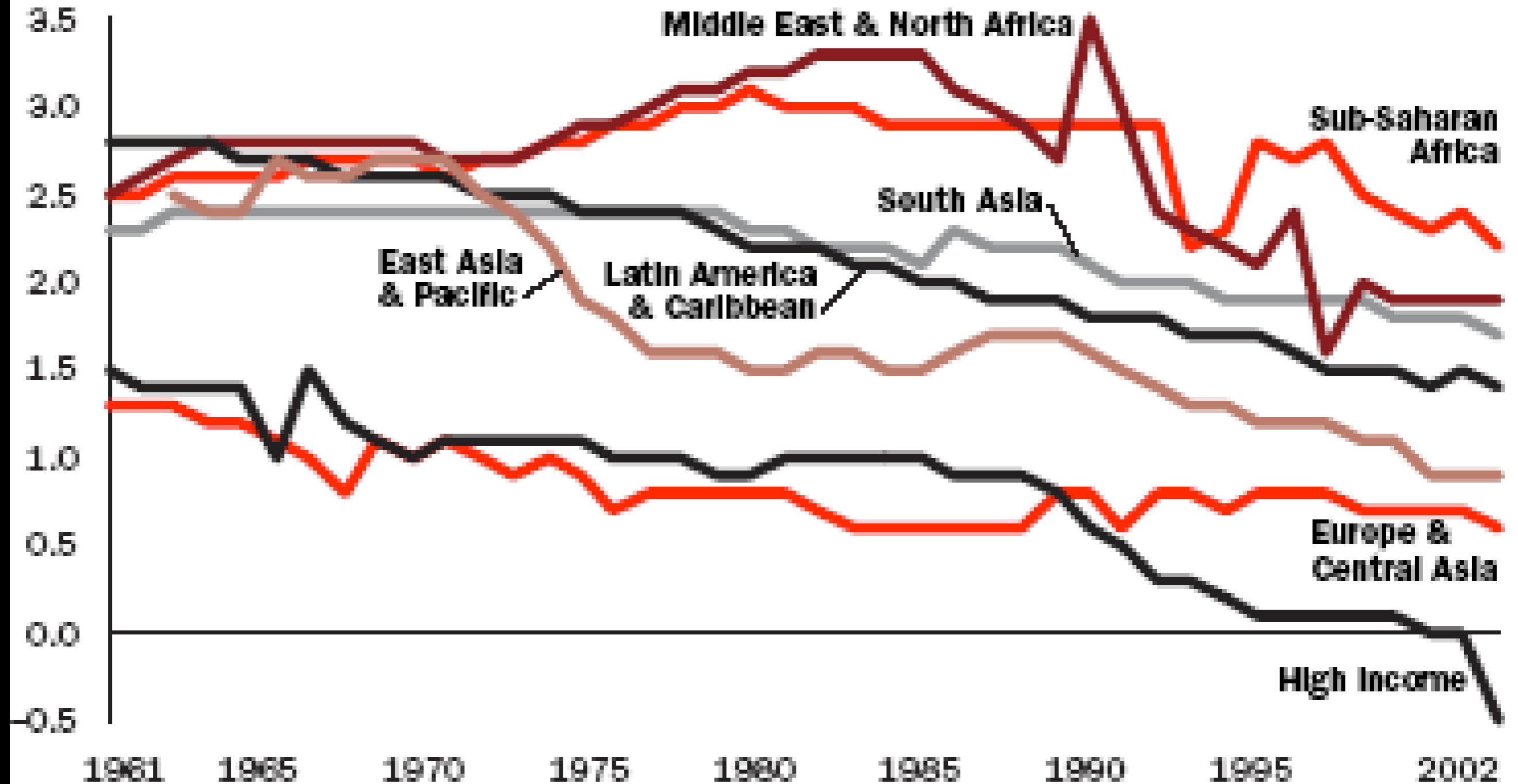

Σύγκριση τρόπου ζωής (κατά κεφαλήν εισόδημα - αγοραστική ικανότητα)

Ποσοστό αύξησης του πληθυσμού

Population growth rate, 1961-2002 (%)

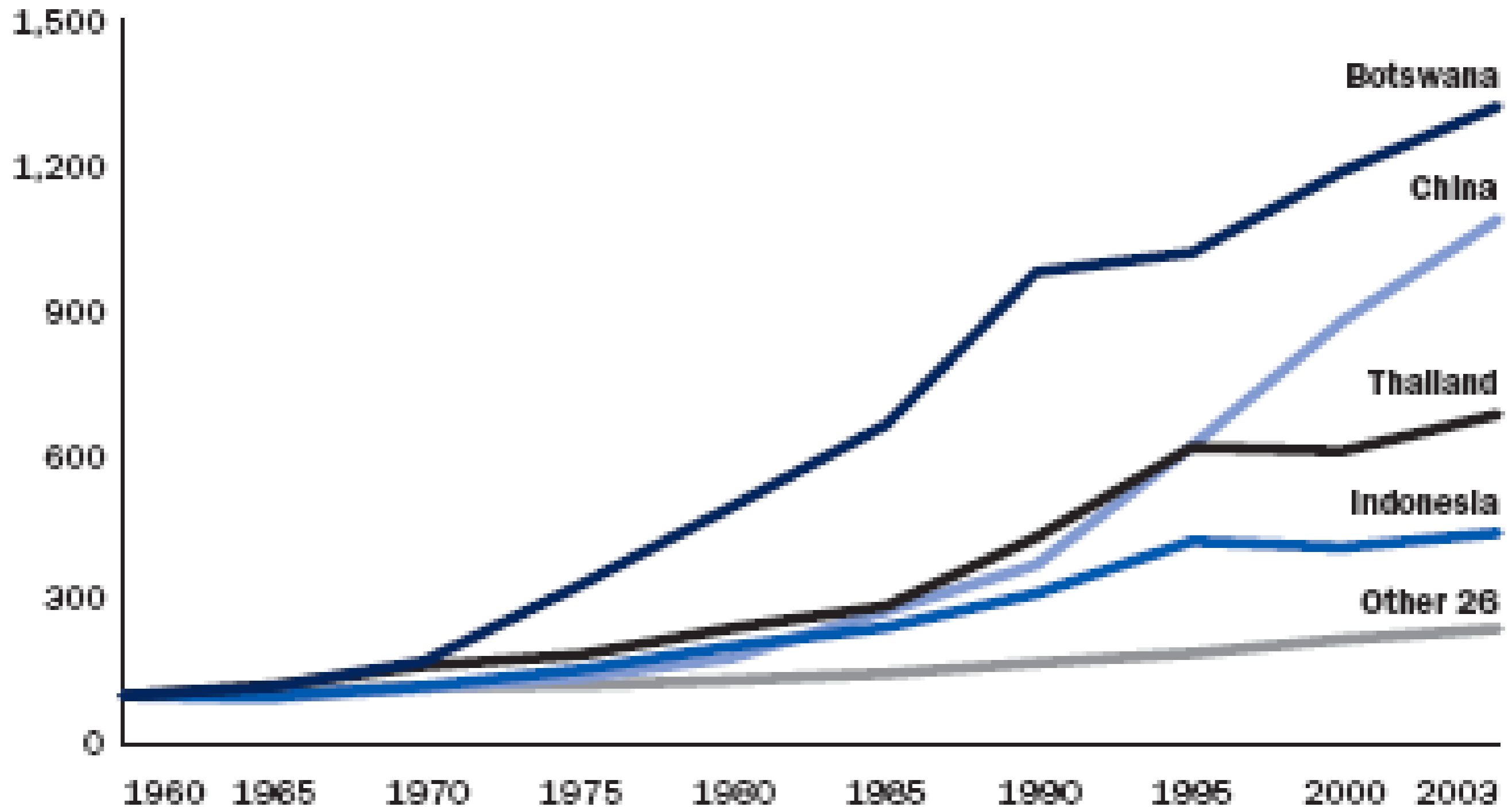

Ποσοστό αύξησης του πληθυσμού και ποσοστό ανάπτυξης (1965-1980 και 1980-2002)

Region	Number (millions)			Growth rates (%)	
	1965	1980	2002	1965-80	1980-2002
East Asia & Pacific	979.8	1,359.4	1,839.2	2.18	1.37
Europe & Central Asia	363.4	425.8	472.4	1.06	0.47
Latin America & Caribbean	246.6	356.7	525.2	2.46	1.76
Middle East & North Africa	113.6	173.7	305.8	2.83	2.57
South Asia	631.8	901.3	1,401.5	2.37	2.01
Sub-Saharan Africa	253.8	383.2	688.4	2.75	2.66
High income	722.9	829.9	966.4	0.92	0.69
World	3,311.9	4,430.0	6,198.9	1.94	1.53

30 φτωχές χώρες της δεκαετία του '60 παρουσιάζουν τους υψηλότερους ρυθμούς ανάπτυξης τα τελευταία 40 χρόνια

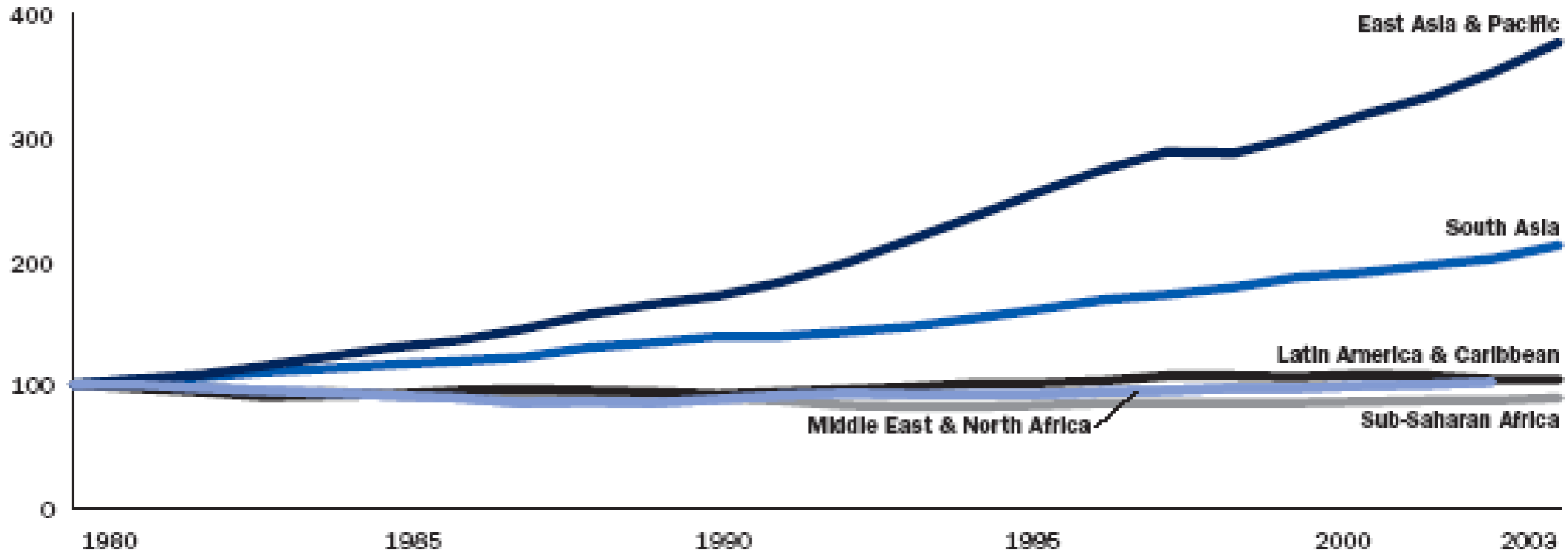
GDP per capita, 1960-2003 (1960=100)

Ρυθμός αύξησης ΑΕΠ στην Ασία

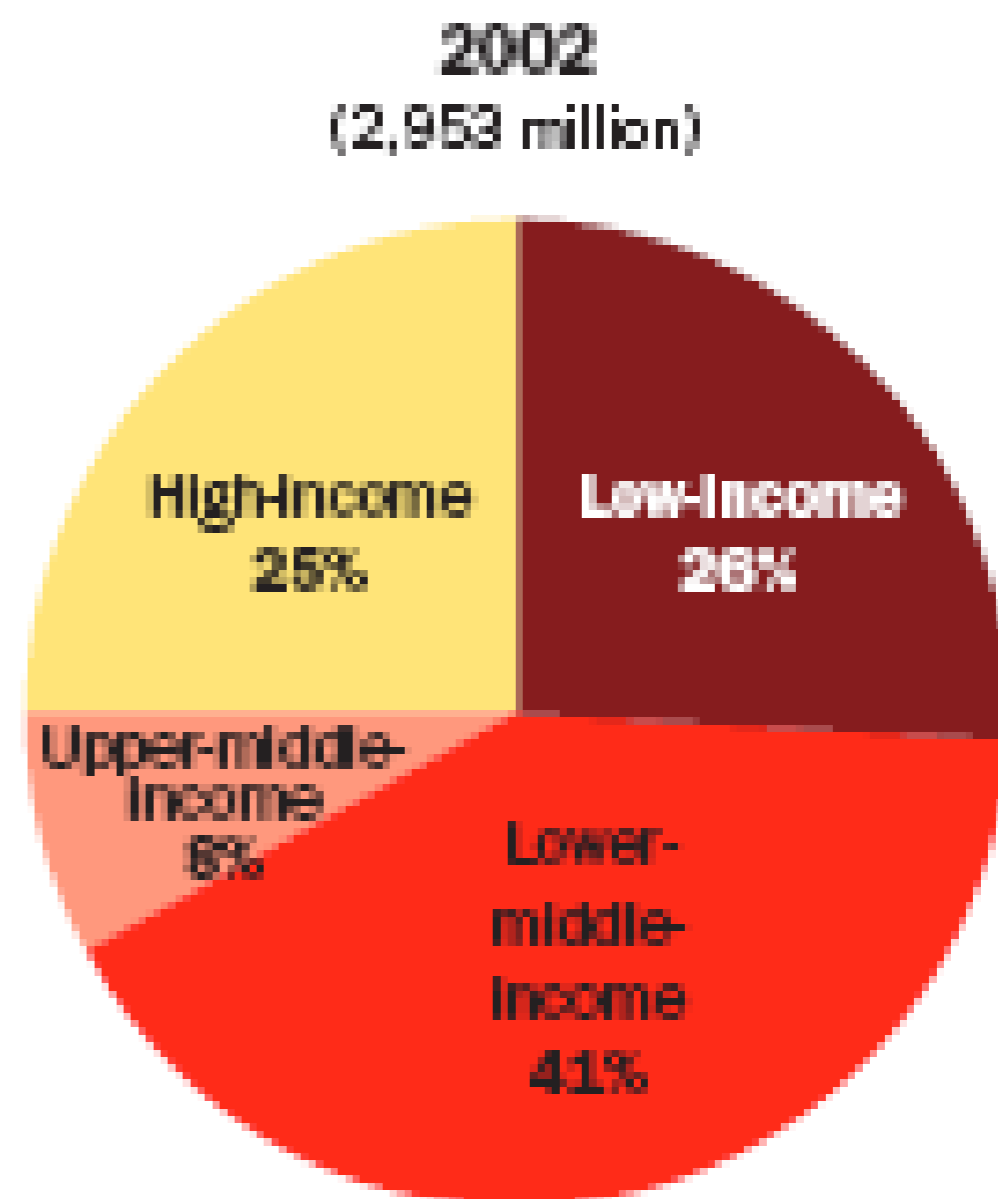
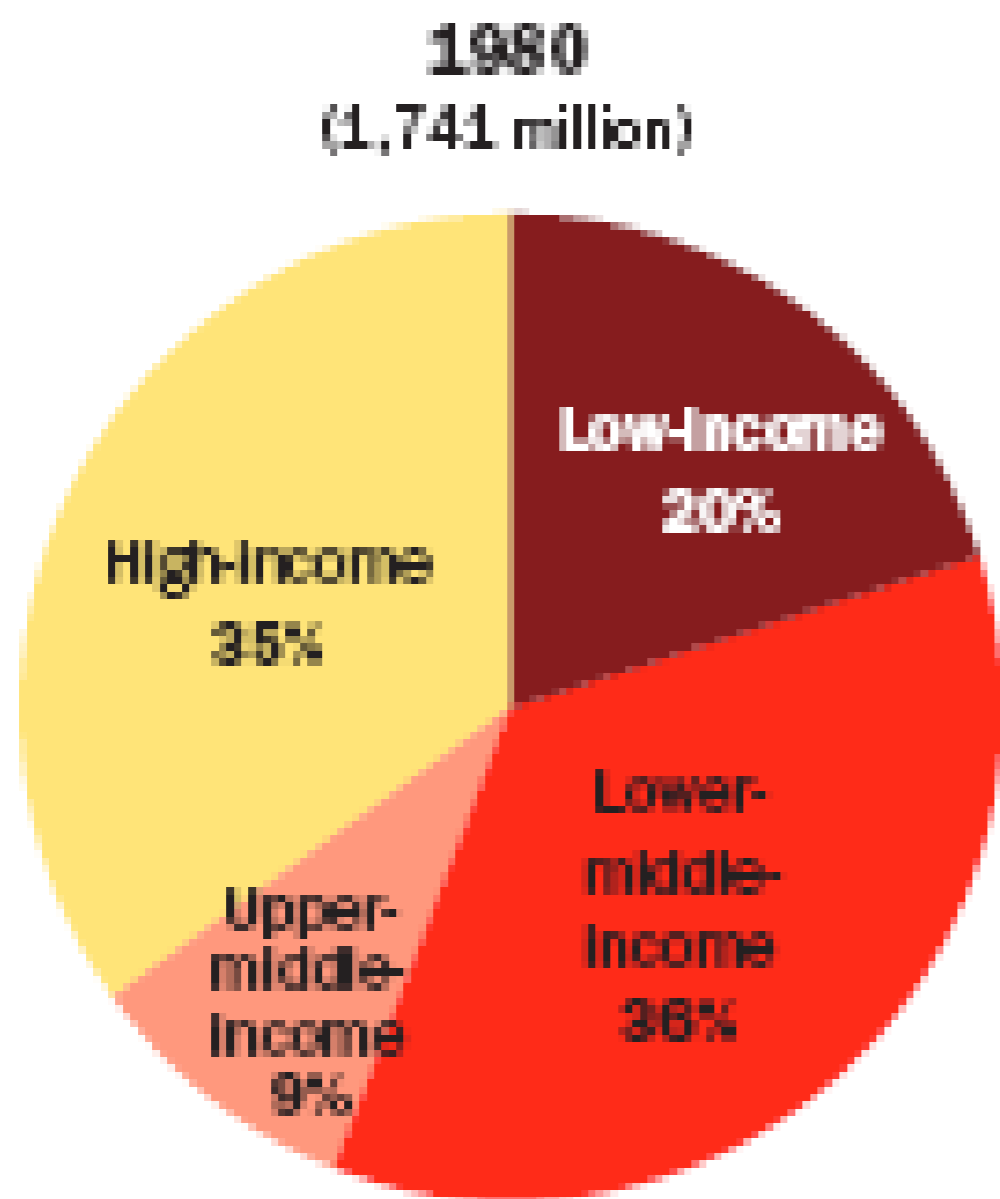
GDP per capita rose rapidly in Asia ...

GDP per capita by region, 1980–2003 (1980=100)

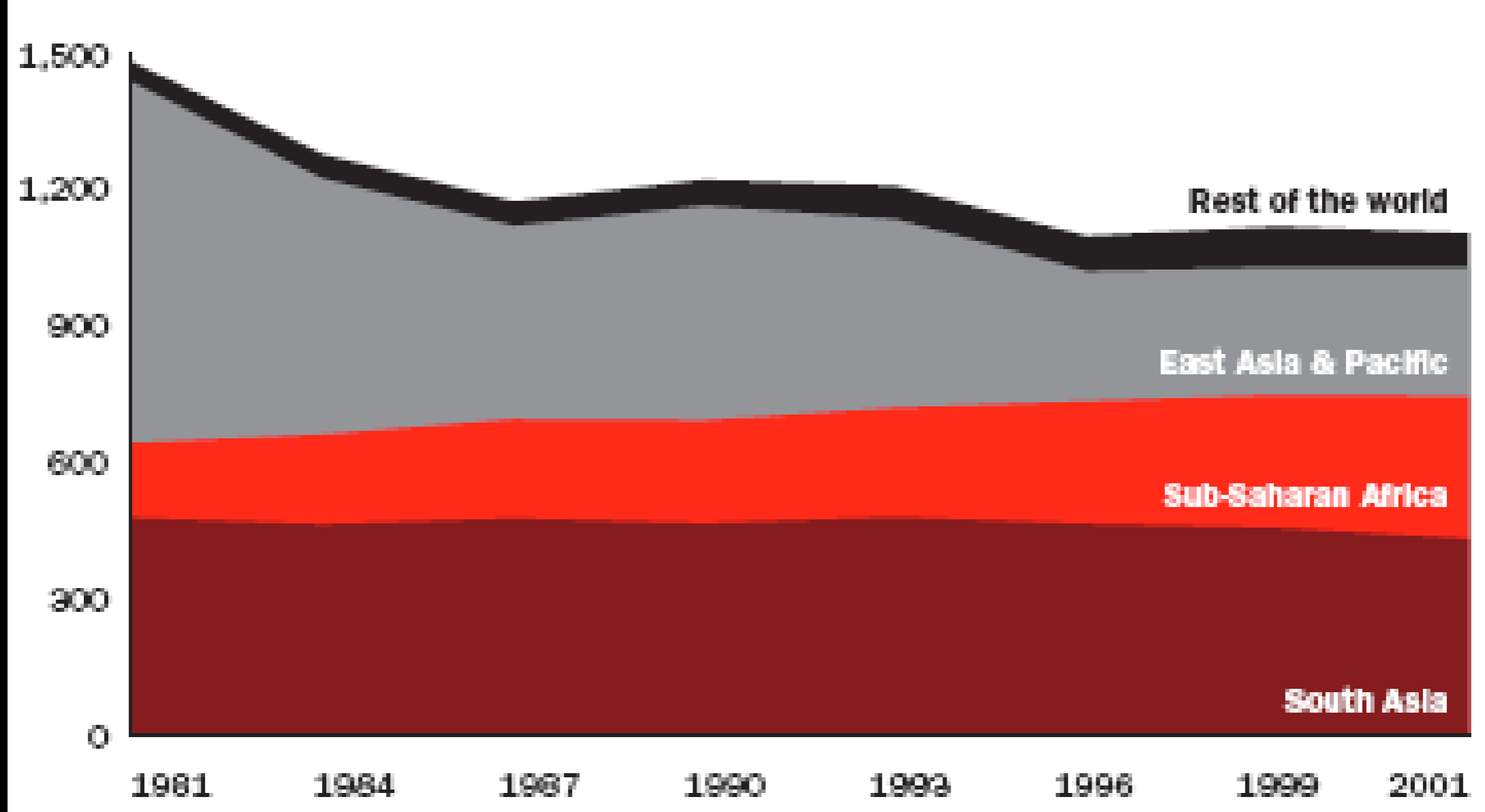
Χώρες χαμηλού εισοδήματος γίνονται περισσότερο αστικές

Share of global urban population, 1980 and 2002

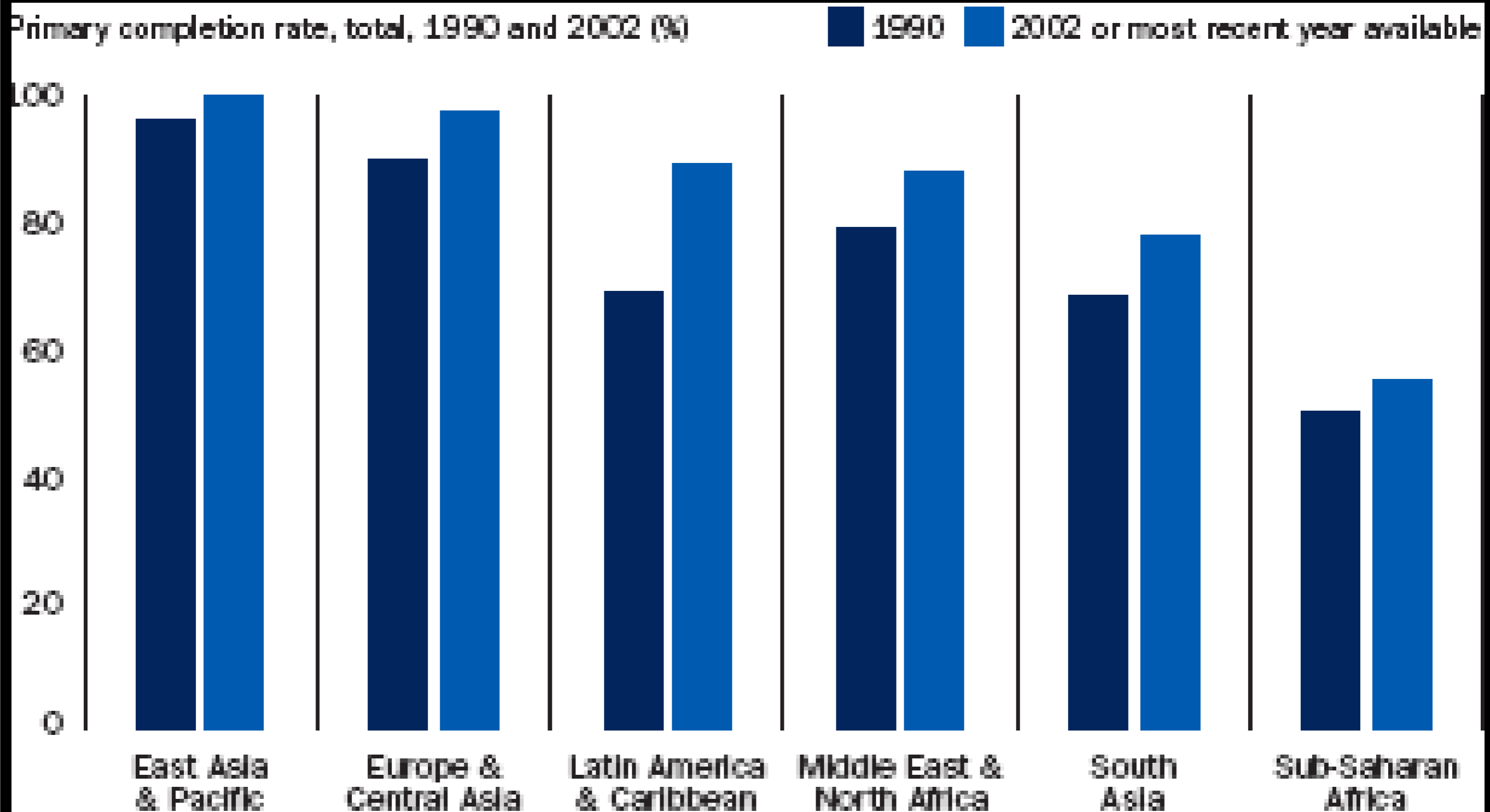

3 περιοχές έχουν περίπου όλον τον φτωχό πληθυσμό

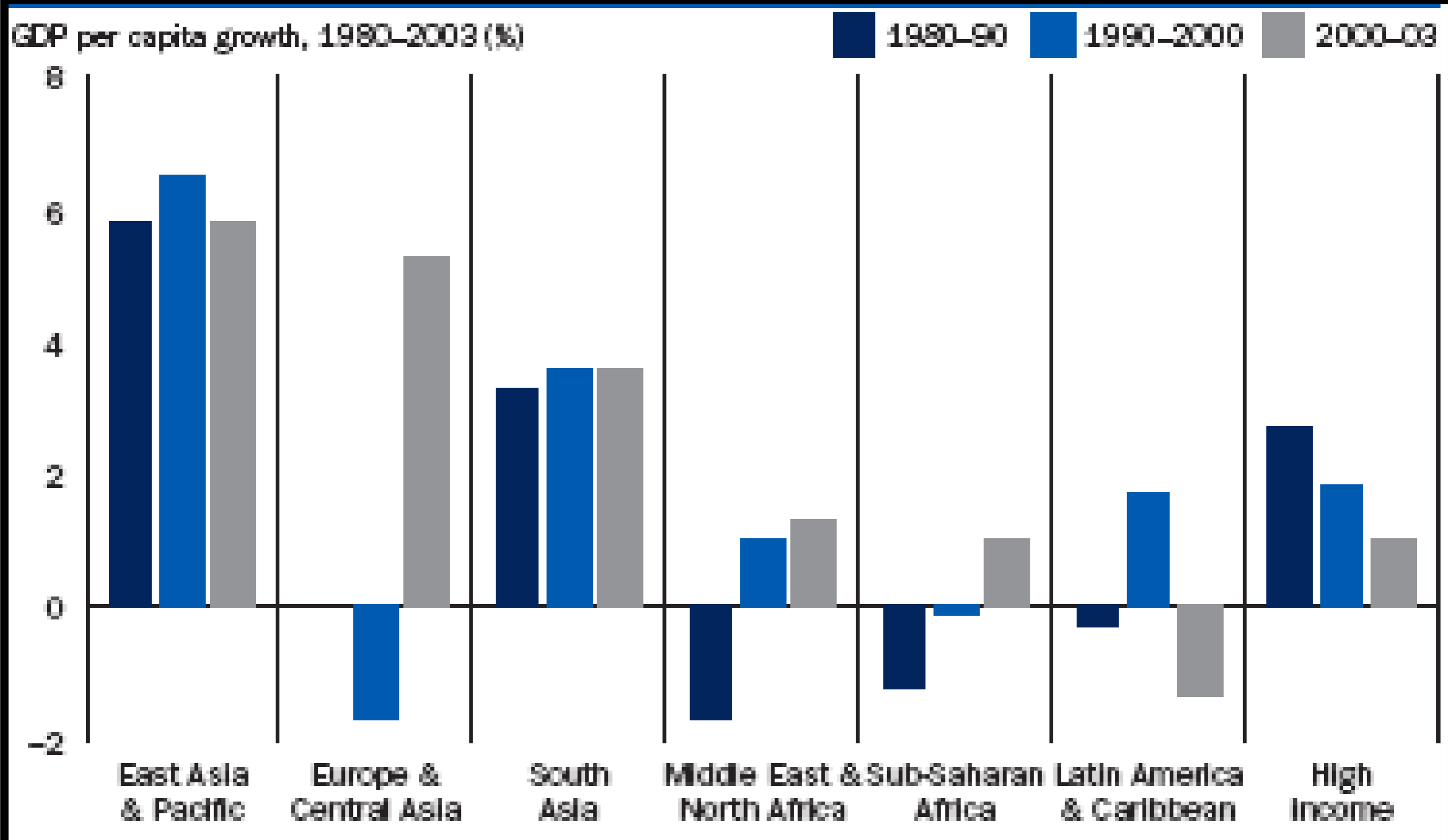
People living on less than \$1 a day, 1981-2001 (millions)

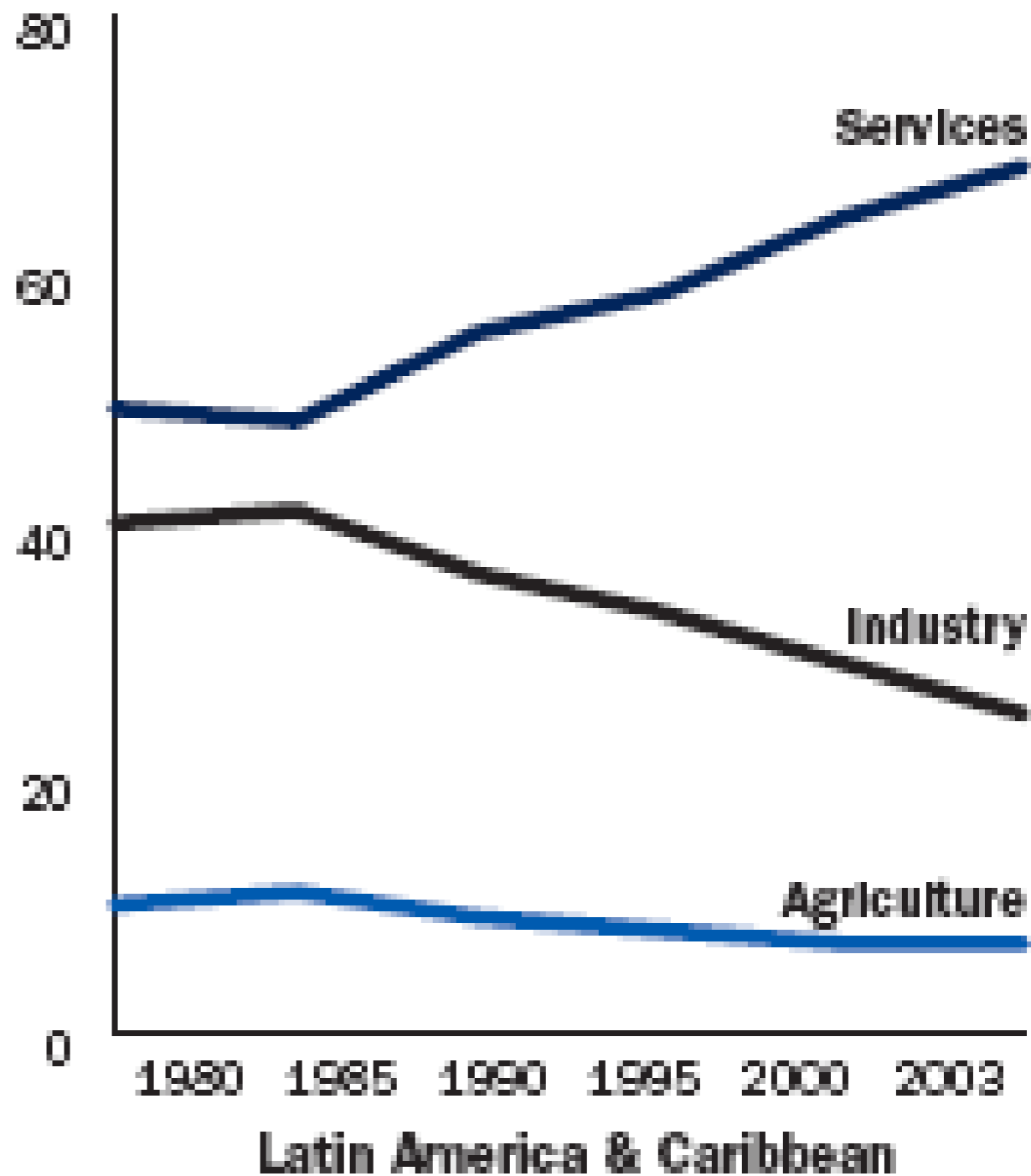
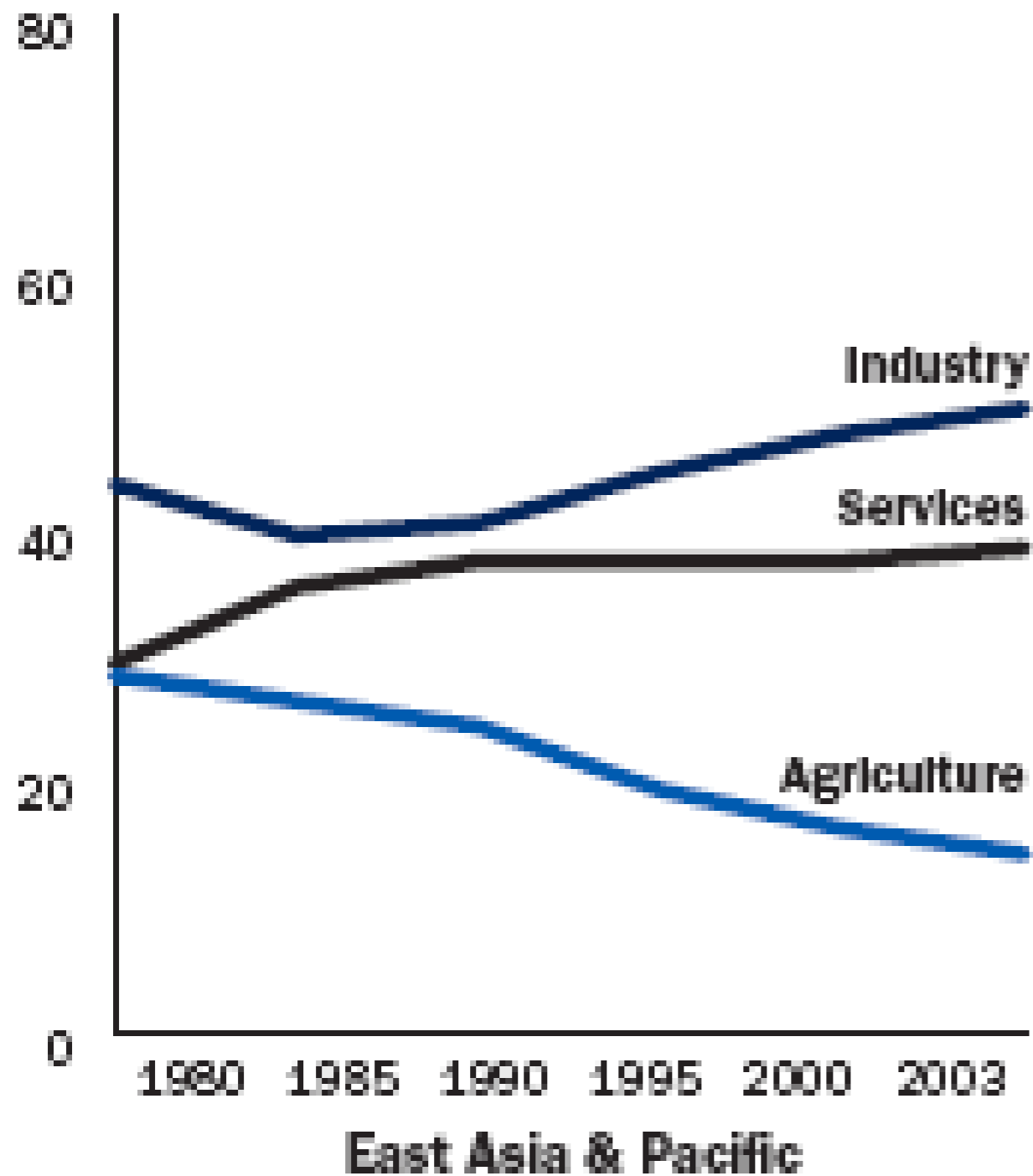
Συχνότητα εκπλήρωσης Πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης

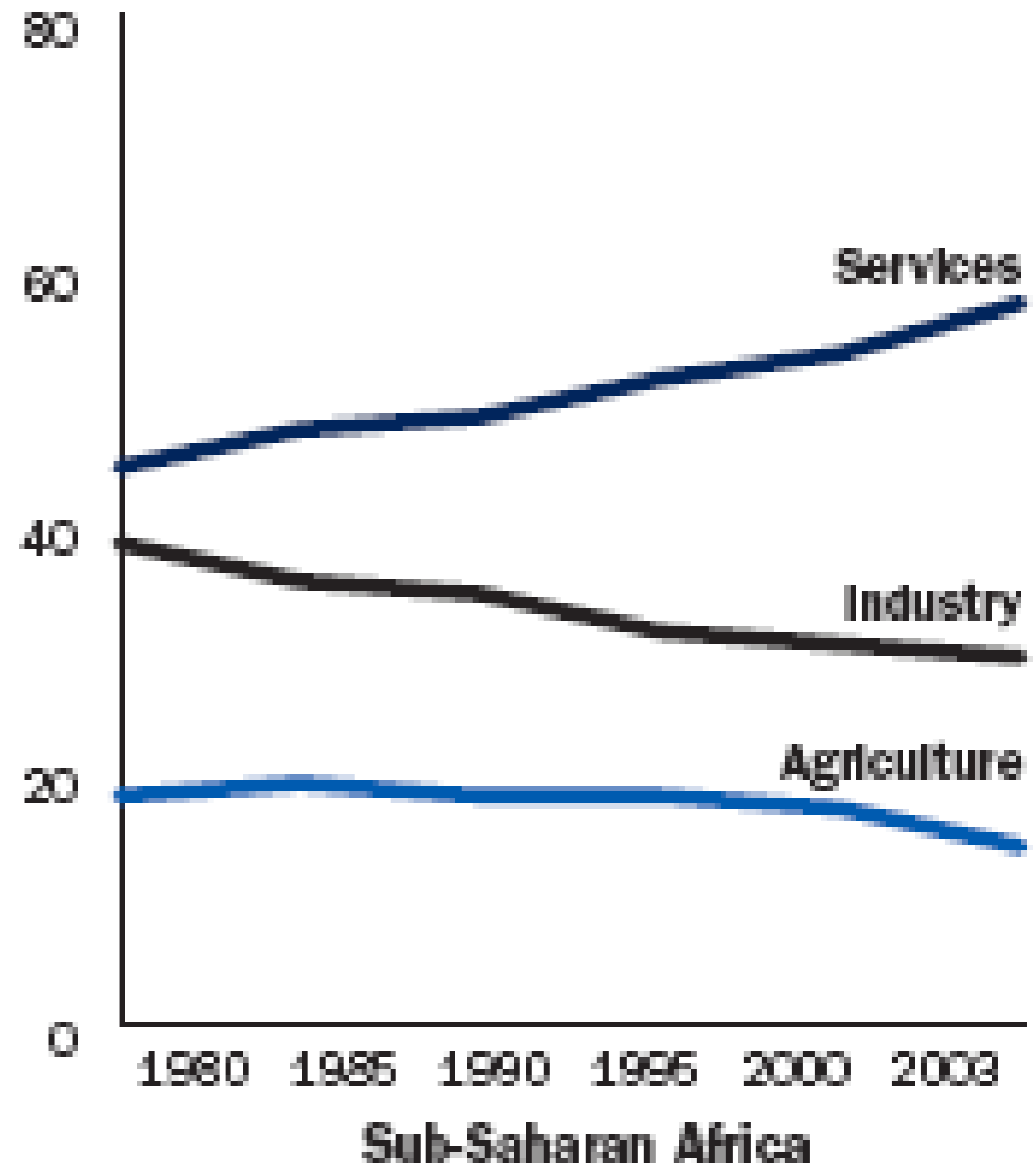
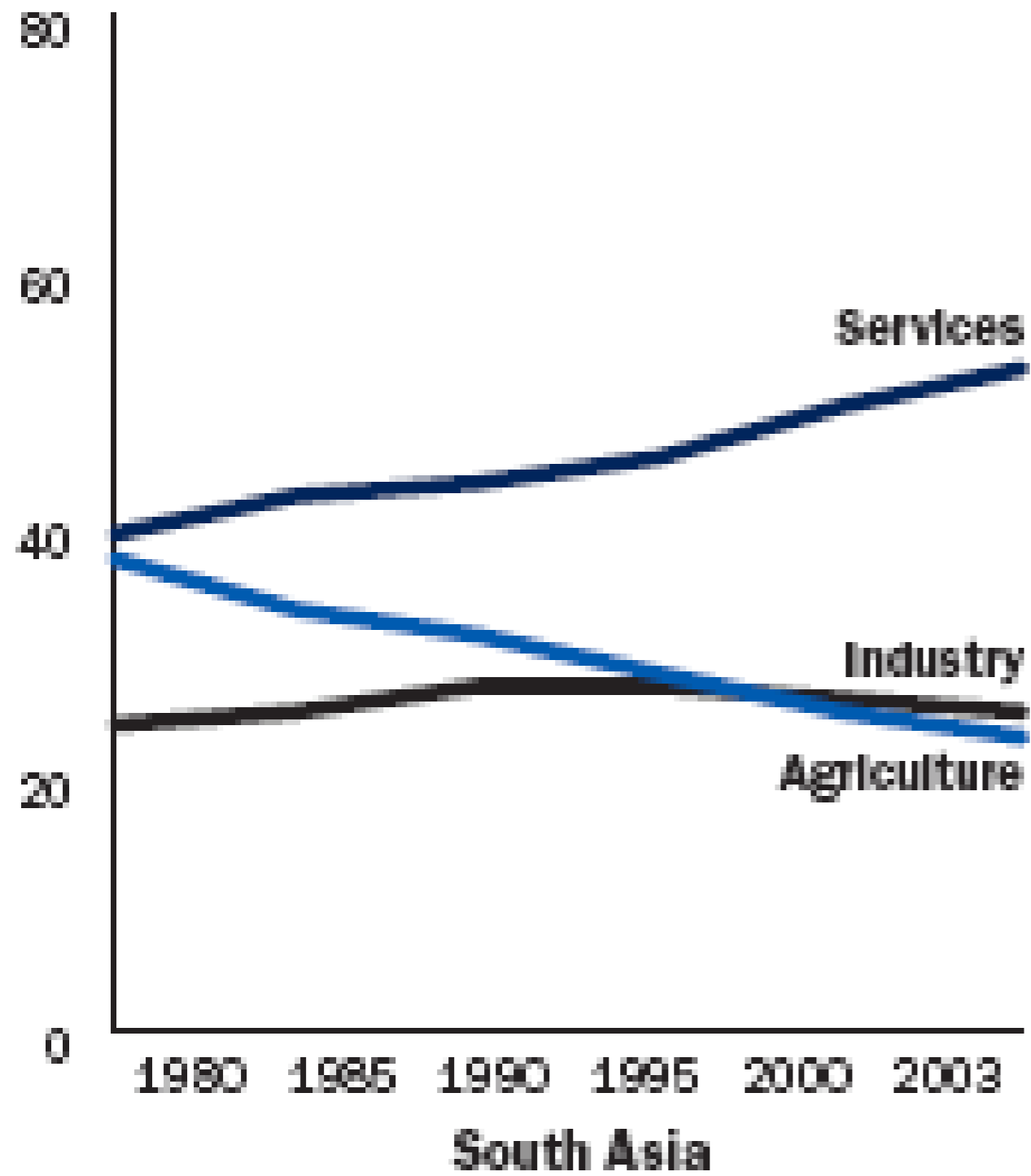
Η ανάπτυξη όμως δεν κατανέμεται ισοποσα σε όλες τις χώρες

Ποσοστό που κατέχουν βασικοί τομείς στο ΑΕΠ

Ποσοστό που κατέχουν βασικοί τομείς στο ΑΕΠ

Χαρακτηριστικά Υπανάπτυκτων Χωρών

- Διαμορφώνεται χαμηλό κατά κεφαλή εισόδημα και μεγάλος βαθμός άνισης κατανομής του στον πληθυσμό
- Η παραγωγή είναι κατά μεγάλο ποσοστό γεωργική
- Υψηλή απασχόληση στον γεωργικό και γενικότερα στον πρωτογενή τομέα
- Αυξημένη πληθυσμιακή πίεση
- Χαμηλά επίπεδα υγείας, παιδείας και διατροφής
- Το καταναλωτικό πρότυπο διακρίνεται από σχετικά υψηλή συμμετοχή της διατροφής σε συνδυασμό με το χαμηλό βιοτικό επίπεδο των ατόμων.
- Χαμηλά επίπεδα παραγωγικότητας της οικονομίας και οργάνωσης της κοινωνίας - κατάσταση στασιμότητας.